

Annonce

Julie Rohde (t.h.), Økologisk Landsforening, er projektleder på 'Robust', der undersøger fordelene ved skovlandbrug. Blandt andet skal projektet over en periode på fire år undersøge, hvordan træerne påvirker biodiversiteten. Ved hendes side står Mette Kronborg, der også arbejder med skovlandbrug hos Økologisk Landsforening. Foto: Karen Munk Nielsen

Skovlandbrug redder måske ikke al biodiversitet; »men vi laver plads til natur et sted, hvor der ikke før har været plads«

Efter at landbruget i årtier har fældet træerne for at få en effektiv markdrift, er træerne så småt ved at vende tilbage i landbruget. Meget tyder på, at de har en lang række fordele både for landmanden og økosystemerne, men skovlandbrug rejser også en række spørgsmål.

✎ Af [Henrik Hindby Koszyczarek](#)

🕒 30. juni 2021, 12:59

👤 Læsetid: 9 minutter

📁 [Mark og stald](#)

📍 [Biodiversitet](#), [Skovlandbrug](#)

I såvel Danmark som resten af verden er biodiversiteten overordnet set på tilbagegang.

Herhjemme viste en opdatering af Den Danske Rødliste i 2019, at 41,6 pct. af godt 13.000 arter af dyr, planter og svampe er truede i større eller mindre grad. Forskerne bag vurderede, at den danske biodiversitet havde en »lille - men statistisk signifikant« tilbagegang sammenlignet med data fra 2010.

Årsagen ligger bl.a. i landbruget, men kan en del af løsningen på biodiversitetskrisen så også findes hos landbruget - helt konkret ved at plante flere træer på markfladen, så der kommer flere habitater og et større fødegrundlag til smålivet?

Det mener Julie Rohde, konsulent i Økologisk Landsforening og projektleder på projektet 'Robust', der bl.a. undersøger skovlandbrugets bidrag til biodiversiteten.

»Jeg er helt overbevist om, at potentialet for skovlandbrug er kæmpestort. Det er måske ikke dér, vi redder hele den danske biodiversitet, men vi laver plads til natur et sted, hvor der ikke før har været plads til natur,« siger Julie Rohde.

Læs også:

Med træer på marken vil Bjarne Larsen kombinere naturtiltag med fødevarerproduktion på samme areal

Hun forklarer, at landbrugslandet - trods dets lidt blakkede ry med hensyn til biodiversitet - faktisk er den habitattype, der har fjerdeflest rødlistede arter, men det er alene i kraft af de permanente strukturer som levende hegn, diger, stenbunker og solitære træer.

»Der ligger små øer derude, som har en enorm værdi for biodiversiteten. Det har marken ikke. Men laver vi et skovlandbrug, har vi faktisk nogle pløjefri strukturer, der har en værdi et sted, hvor der ingen værdi var før. Træerne kan binde landbrug sammen med store arealer af permanente strukturer, men det forudsætter, at skovlandbrug laves rigtigt,« uddyber hun.

Det er netop, hvad det fireårige projekt, der blev påbegyndt sidste år, bl.a. skal finde ud af: Hvordan laver man skovlandbrug mest hensigtsmæssigt for de hjemmehørende arter samtidig med, at landmanden kan drive sit landbrug med tanke på den økonomiske bundlinje?

Fire år er kort tid

I projektet indgår flere landbrug, hvor antallet af arter er blevet optalt i begyndelsen af projektet, og siden bliver optalt igen for at se, om der er en udvikling.

Godt nok er fire år kort tid, fordi det kan tage flere årtier for arter at indfinde sig, men selvom Robust afsluttes i midten af 2023, vil der efterfølgende stadig blive lavet optællinger for at følge udviklingen.

»Én ting er, at man planter træer, men man skal også sørge for, at i hvert fald en del af disse træer er de rigtige træer, der er hjemmehørende og har masser af arter tilknyttet. Skovlandbrug skal være en planlagt handling mod et bedre landbrug både med hensyn til klima, biodiversitet, miljø og dyrevelfærd. Det skal man tage med i sine overvejelser, når man implementerer det,« siger Julie Rohde.

”

Vil man have et grønt image og markere sig på biodiversitet, er der flere ting at fremhæve ved at plante træer.

— *Beate Strandberg, seniorforsker ved Aarhus Universitet*

Det betyder, at projektet ikke kun skal måle udviklingen i biodiversitet på forsøgsmarker, men også give svar på, hvordan man opnår den bedst mulige effekt.

»Vi kan endnu ikke helt præcis sige, hvad landmanden skal gøre for at opnå den optimale naturværdi i skovlandbruget, for der er mange faktorer, der gør sig gældende. Planter man kun træer, eller tænker man på, hvad man sår nedenunder? Er der signifikant forskel på bare at sætte træer eller sætte træer og lave billebanker eller så forskellige urter samtidig? Det er noget af det, vi undersøger i projektet,« fortæller projektlederen.

Gavnige arter kommer til

Beate Strandberg, seniorforsker ved Aarhus Universitet, bidrager til studiet ved at måle og vurdere træernes effekt på biodiversiteten. Ud fra eksisterende viden, særligt fra Sydeuropa, hvor træerne er mere udbredte i landbruget, kan man se, at træerne ikke kun gavner dyre- og plantearterne - de gavner faktisk også landmanden selv.

»Samtidig med at der indvandrer en lang række arter, kommer der også gavnlige arter ind; det vi kalder nyttedyr. Man kan for eksempel opnå højere tætheder af insekter, der bidrager til bestøvning og biologisk skadedyrsbekæmpelse, og det er faktorer, der betyder noget for landmandens bundlinje,« forklarer hun og fortsætter:

»Vil man have et grønt image og markere sig på biodiversitet, er der flere ting at fremhæve ved at plante træer: Man går fra at have en flad afgrødestruktur på markerne til at have vækst i højden. Man får tre dimensioner i stedet for to, hvilket giver rum til mere biodiversitet. Der er også langt flere arter knyttet til mere vedvarende afgrøder end til de enårige afgrødearter. Og så er der hele forstyrrelsesaspektet: En økolog har ofte en meget intensiv mekanisk bearbejning af jorden med henblik på at fjerne ukrudt, men når man tager et areal ud og holder det fri for den mekaniske forstyrrelse, er det til stor gavn for biodiversiteten.«

Hvis landmanden tager et areal ud for at plante træer på det, kan det så ikke medføre, at han er nødt til at udvide marken og dermed fjerne omkringliggende natur, så gevinsten ved skovlandbrug forsvinder?

»Det er noget, der skal regnes på, for når man tager et produktivt areal ud, giver det en mere begrænset produktion i hvert fald i en årrække. Det kan godt være, at bær, nødder eller andre produkter opvejer det tabte, men der er endnu meget, man ikke ved. Det er det, vi bl.a. skal regne på,« svarer Beate Strandberg.

Læs også:

[Forskere: Skovlandbrug har mange fordele, hvis det gøres rigtigt](#)

Adspurgt om det samme henviser Julie Rohde til et fransk studie, der har vist, at træernes effekt på bl.a. gavnlige arter og binding af vand og næringsstoffer i jorden har potentiale til at øge udbyttet med 36 pct., så det opvejer tabet af dyrkbar jord.

»Derudover har man vedmateriale fra træerne at fodre dyrene med i tørkeperioder og mindre behov for at vande, fordi rødderne holder på vandet i jorden,« siger Julie Rohde.

Rammerne er årsagen

Med de mange potentielle gevinster ved træer i landbruget, kan det virke underligt, at landbruget i så udpræget grad har fjernet træerne fra marklandskabet, men det er ikke nødvendigvis landmændenes skyld - derimod har den politiske struktur og støtteordninger siden Anden Verdenskrig understøttet en intensiv dyrkning, hvor marker blev ryddet for at få maksimale udbytter.

Både Julie Rohde og Beate Strandberg peger på tilskudsordninger og den landbrugspolitiske struktur som en hovedårsag til det landbrug, vi ser i dag.

»Jeg mener ikke, at man kan klandre landmændene for at have dyrket mere intensive marker - det er de blevet honoreret for siden Anden Verdenskrig. Det er den skole, de har gået på, hvor man skulle producere mere og mere. Man har måske ikke rigtig tænkt over, at arterne ville forsvinde, for tidligere havde man jo masser af arter tilknyttet landbrugsjorderne, men nu ser vi pludselig, at de er faldet drastisk i antal, og det er nok kommet bag på os. Vi skal til at se på landbruget som en mere holistisk enhed,« lyder det fra Julie Rohde.

”

Landmændene skal være klar på at tilegne sig nye færdigheder eller indgå i et samarbejde, hvor en anden passer træerne. Man er også nødt til at finde nye afsætningsmuligheder.

— Julie Rohde, projektleder i Økologisk Landsforening

Behov for uddannelse

Der er selvfølgelig behov for at uddanne landmændene i at passe træerne og plante dem hensigtsmæssigt i markfladen. Det er heller ikke en løsning, der nødvendigvis passer til alle landbrug, da placeringen af træer og buske skal passe til de maskiner, landmanden bruger.

»Det er for mange et helt nyt fagområde. Vil man dyrke frugttræer er det måske de færreste landmænd, der har viden om det. Så landmændene skal være klar på at tilegne sig nye færdigheder eller indgå i et samarbejde, hvor en anden passer træerne. Man er også nødt til at finde nye afsætningsmuligheder som for eksempel direkte salg, og her ligger en opgave for Økologisk Landsforening i at understøtte det og hjælpe landmanden. De skal have brandet produkterne, og forbrugerne skal finde ud af, hvad skovlandbrug indebærer, så der kommer en efterspørgsel,« forklarer Julie Rohde.

Og så skal reglerne for at have træerne i sin produktion være enklere, mener Julie Rohde. Hun peger på problemet i, at en landmand i dag kan miste hektarstøtte, hvis vedkommende dedikerer et stykke af sit areal til natur, og det kan være svært at få tilskud til sit skovlandbrug, fordi reglerne, som de ser ud i dag, ikke er skabt med skovlandbrug for øje.

Denne barriere kan dog være på vej væk, efter at EU-politikerne netop er blevet enige om en ny CAP med bruttoarealmodellen, som åbner for langt bedre muligheder for at dyrke skov på marken, uden at det koster i hektarstøtten. Og det kan give en tiltrængt hånd til de pressede arter.